

OPAS

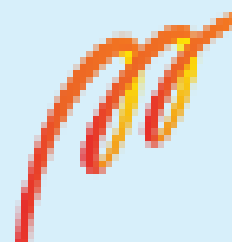
**VÄKIVALTA
KOHDANNEELLE
NUORELLE**

**KAREN PASIVIRTA &
JENNA PURSIAINEN**

**METROPOLIAN
AMMATTIKORKEAKOULU**

**SOSIAALIALAN TUTKINTO-
OHJELMA
SOSIONOMI AMK**

2023

SISÄLLYS:

1. SISÄLLYS (S.3)

2. LAPSEN OIKEUDET (S.4)

3. VÄKIVALLAN MUODOT (S.5-8)

- Fyysinen väkivalta (s.5)
- Henkinen väkivalta (s.5)
- Seksuaalinen väkivalta (s.6)
- Kiusaaminen (s.6)
- Digitaalinen väkivalta (s.7)
- Sukupuolistunut väkivalta (s.7)
- Grooming (s.7)
- Kulttuuriin tai uskontoon liittyvä väkivalta (s.8)
- Vainoaminen (s.8)

4. MITÄ VOIN TEHDÄ? (S.9-10)

- Seksuaalinen väkivalta (s.9)
- Fyysinen väkivalta (s.9)
- Henkinen väkivalta (s.10)
- Yleisiä ohjeita (s.10)

5. MISTÄ SAAN APUA? (S.11-13)

- Keskustelu apu ja turvallinen yösija (s.11)
- Terveydellinen apu (s.12)
- Virka-apu, sekä sosiaalinen apu (s.13)

6. LÄHTEET (S.15)

LAPSEN OIKEUDET

Lapsen oikeudet, jotka koskettavat kaikkia alle 18-vuotiaita henkilöitä, on luotu turvaamaan elämän perusedellytykset sekä turvallinen kasvuympäristö jokaiselle lapselle ja nuorelle.

Lapsilla on oikeus suojeluun, turvaan, huolenpitoon, terveyteen sekä hyvinvointiin.

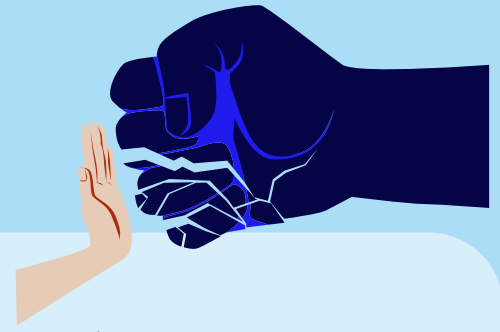
Jokaiselle lapselle on taattava nämä oikeudet ihonväristä, kulttuurista, etnisestä taustasta, kielestä, sukupuolesta, uskonnosta, poliittisista mielipiteistä, varallisuudesta, syntyperästä tai terveydentilasta ynnä muista vastaavista tekijöistä riippumatta.

Lapsen oikeuksiin kuuluu myös oikeus tulla suojelluksi kaikelta väkivallalta, kuten fyysiseltä- ja henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta sekä pahoinpitelyltä, laiminlyönniltä sekä kaltoinkohtelulta sekä hyväksikäytöltä, johon kuuluu myös seksuaalinen hyväksikäyttö.

Kaikki lapsiin ja nuoriin kohdistuva väkivalta loukkaa lasten omia oikeuksia ja heitä itseään. Kenenkään ei kuulu kokea väkivaltaa.

VÄKIVALLAN MUODOT

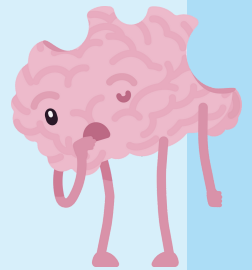
Fyysinen väkivalta

Fyysistä väkivaltaa voi olla töniminen, lyöminen, potkiminen, tukistaminen, pään hakkaaminen, kuristaminen, raapiminen, repiminen, ravistelu, ampuma- tai teräaseen käyttöä tai fyysisellä väkivallalla uhkailua.

Fyysisen väkivallan seurauksia voivat olla kipu, mustelmat, hiusten lähtö, palovammat, haavat, luun murtumat tai muita seurauksia, kuten säryt, vatsavaivat, huimaus, sydämen tykytykset, huimaus ja ruuansulatus vaivat.

Fyysisten seuraamusten lisäksi henkilö voi kokea psyykkisiä seuraamuksia, kuten masennusta, itsetuhoisia ajatuksia, ahdistusta sekä hermostuneisuutta, paniikkihäiriöitä ja muistin heikentymistä.

Esimerkki: Sinulla ja kumppanillasi tulee sanaharkka, joka alkaa muodostua riidaksi. Kumppanisi alkaa osoittaa merkkejä voimakkaasta kiihtymisestä. Tilanne ei rauhoitu ja lopulta kumppanisi läimäisee sinua kasvoille. Tämä on fyysistä väkivaltaa.

Henkinen väkivalta

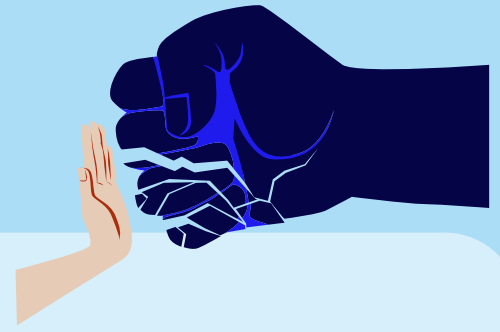
Henkistä väkivaltaa voi muun muassa olla uhkailu, haukkuminen, mustasukkaisuus, nöyryyttäminen, määräileminen, alistaminen, huonoksi leimaaminen, mykkäkoulu, nukkumisen estäminen sekä itsensä vahingoittamisella uhkaaminen. Yleistä henkisessä väkivallassa on myös uhrin ystävien ja perheen tapaamisen rajoittaminen.

Henkistä väkivaltaa voi olla todella vaikea tunnistaa, sillä väkivallan tekijä saattaa käyttäytyä ystävällisesti muiden seurassa tai katuvasti uhriaan kohtaan tekonsa jälkeen. Henkinen väkivalta liittyy usein myös muihin väkivallan tekoihin, kuten fyysiseen tai seksuaaliseen väkivaltaan. Henkisen väkivallan seurauksena uhri voi hiljalleen menettää yhteyden omiin tunteisiin, tarpeisiin ja haluihinsa. Henkisen väkivallan myötä myös minäkuva saattaa vääristyä ja muokkautua väkivallan tekijän mukaan.

On tärkeää muistaa riitojen ja erimielisyyksien ero henkiseen väkivaltaan. Ihmissuhteisiin kuuluu myös erimielisyyksiä, mutta silloin ne tulisi pystyä käymään tasavertaisesti turvallisessa ympäristössä.

Esimerkki: Sinun ystäväsi tekee väärin sinua kohtaan, jonka jälkeen otat asian esille ystäväsi kanssa. Ystäväsi haukkuu sinua tyhmäksi ja vähättelee tunteitasi asiaa kohtaan. Hän kertoo, ettei halua olla ystäväsi, jos jatkat tuollaisten asioiden esiin ottamista. Tämä on henkistä väkivaltaa.

VÄKIVALLAN MUODOT

Seksuaalinen väkivalta

Seksuaaliväkivalta loukkaa aina uhrin seksuaalista itsemääräämisoikeutta, yksityisyyttä sekä henkilön luottamusta ja turvallisuuden tunnetta. Seksuaaliväkivalta voi olla erityisen traumatisoivaa, sillä se loukkaa uhrin koko ihmisyyttä. Seksuaalisen väkivallan teot ovat usein tekijän tapa saada oma tahtonsa läpi ja näin näyttää uhrille, että hänellä on enemmän valtaa.

Seksuaalista väkivaltaa voi olla lähentely, ahdistelu, seksuaalissävyteisten kuvien pyytäminen sekä luvaton levittäminen, luvaton koskettelu, seksuaalisen materiaalin katsomiseen pakottaminen, väkivaltainen seksi, raiskaus sekä seksiin pakottaminen. Myös vääristynyt vallankäyttö, jossa toinen osapuoli myöntyy seksiin välttyäkseen väkivallalta tai on muuten alisteisessa asemassa, on seksuaaliväkivaltaa.

Seksuaaliväkivallasta voi aiheutua vakavia luottamus- ja mielenterveysongelmia. Seksuaaliväkivalta voi myös vaikuttaa pitkään henkilön seksuaalisuuteen ja ihmissuhteisiin.

Fyysisiä seuraamuksia voi olla muun muassa sukuelin vauriot, sukuelin tulehdukset ja muut seksuaaliterveyteen liittyvät ongelmat. Seksuaalisen väkivallan seurauksena voi naispuolinen henkilö tulla myös raskaaksi.

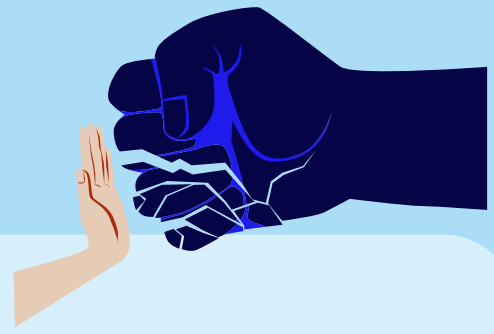
Kiusaaminen

Kiusaaminen on nuoren yleisin kokema väkivallan muoto, joka voi olla sekä fyysistä, että henkistä väkivaltaa. Myös syrjintä kiusaamisen muotona on erittäin yleinen. Kiusaamista on muun muassa ryhmästä poissulkeminen tai sillä uhkailu. Kiusaamisen muita muotoja voivat olla haukkuminen, pilkkaaminen, töniminen, lyöminen, uhkaaminen, omaisuuden rikkominen tai esimerkiksi feikkiprofilien tekeminen toisesta.

Kiusaamisen seurauksena kiusattu voi kokea jännitystä, ahdistusta ja pelkoa päivittäin. Kiusaaminen vaikuttaa usein negatiivisesti haluun opiskella. Kiusaaminen vaikuttaa aina kiusatun itsetuntoon sekä mieleen. Seuraukset voivat olla ahdistuneisuutta sosiaalisissa tilanteissa ja kiusattu saattaa erkaantua muista ihmisistä. Pahimmassa tapauksessa nuorena koettu kiusaaminen vaikuttaa vielä aikuisiälläkin.

VÄKIVALLAN MUODOT

Digitaalinen väkivalta

Digitaalisella väkivallalla tarkoitetaan, kun väkivallan kohdetta häiritään, kontrolloidaan, uhkaillaan, tarkkaillaan tai vainotaan esimerkiksi älypuhelimien, tietokoneen tai tabletin välityksellä. Digitaalinen väkivalta voi tapahtua esimerkiksi eri sosiaalisen median alustoilla tai sähköpostin välityksellä. Väkivaltaan voi myös liittyä paikanninlaitteet sekä kodin elektroniikka, joka on yhteydessä internettiin.

Digitaalinen väkivalta voidaan kokea muun muassa henkisenä väkivaltana sekä vainoamisena. Digitaalisen väkivallan seuraukset voivat olla siis samankaltaiset, kuin henkisen väkivallan tai vainoamisen seuraukset.

Sukupuolistunut väkivalta

Sukupuolistunut väkivalta eli sukupuolen perusteella tehty väkivalta tarkoittaa sitä, kun väkivaltaisten tekojen taustalla vaikuttaa uhrin sukupuoli, sukupuolen ilmaisu tai sukupuoli-identiteetti. Väkivalta- sekä häirintäkokemukset voivat vaihdella myös sukupuolesta johtuen. Sukupuolten välillä on eroja sekä väkivalta kokemuksissa, sekä väkivalta teoissa. Myös väkivallan piirteet ja seuraamukset vaihtelevat sukupuolten välillä.

Esimerkiksi naisoletetut kokevat useimmiten väkivaltaa kotona sekä työpaikoilla, kun taas miesoletetut kokevat useimmiten väkivaltaa julkisilla paikoilla sekä ravintoloissa. Tilastollisesti naisoletetut kokevat myös enemmän parisuhdeväkivaltaa sekä seksuaalista väkivaltaa, kuin miesoletetut. Tilastollisesti taas miesoletetut kokevat enemmän digitaalista väkivaltaa sekä väkivaltaa harrastusten parissa, kuin naisoletetut.

Myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat nuoret kokevat todella paljon häirintää sekä väkivallalla uhkailua sekä väkivaltaa. Sukupuolistunutta väkivaltaa voi kokea sekä naiset että miehet, tytöt että pojat sekä kaikki muun sukupuoliset tai sukupuolettomat henkilöt.

Grooming

Grooming eli ikäänkuin kasvatus tai valmistelu tarkoittaa siis sitä, kun aikuinen ihminen luo lapsen tai nuoreen kiintymys- ja luottamussuhteen sen vuoksi, että pystyisi tulevaisuudessa käyttämään tätä lasta tai nuorta seksuaalisesti hyväksi. Grooming on aikuisen toimesta lapsen ja nuoren manipuloimista ja tästä syystä lapsi tai nuori saattaa olla vapaaehtoisesti tässä ihmissuhteessa. Grooming on osa seksuaalista väkivaltaa.

VÄKIVALLAN MUODOT

Kulttuuriin tai uskontoon liittyvä väkivalta

Kulttuuriin tai uskontoon liittyvä väkivalta voi muun muassa olla uskontoon liittyvillä asioilla uhkailu, uskonnolliseen vakaumukseen pakottaminen, väkivalta joka pohjautuu uskonnolliseen tai kulttuurilliseen vakaumukseen, kuten kunnia väkivalta tai esimerkiksi sukuelinten silpominen. Väkivalta rajoittaa tai loukkaa henkilön itsemääräämisoikeutta sekä koskemattomuutta.

Myös kunniaväkivalta itsessään on laaja käsite. Kunniaan liittyvää väkivaltaa tekee usein uhrin perhe, sukulaiset tai kumppani. Väkivallan taustalla toimii ajatus siitä, että uhri olisi toiminut oman kulttuurinsa tai uskontonsa normien ja sääntöjen vastaisesti. Kunniaan liittyvää väkivaltaa tapahtuu kaikkialla maailmassa. Kunniaan liittyvässä väkivallassa tekijät uskovat palauttavansa kunnian, joko perheelle, suvulle tai väkivallan kohteelle.

Kunniaan liittyvä väkivalta voi olla henkistä, fyysistä, seksuaalista tai taloudellista väkivaltaa. Siihen voi liittyä myös sukuelinten silpomista, pakotettu avioliitto tai jopa hengen riisto.

Vainoaminen

Vainoamiselle tarkoitetaan esimerkiksi jatkuvia ei toivottuja yhteydenottoja, jatkuvaa tarkkailua tai seurantaa, jatkuvaa häirintää tai jatkuvaa uhkailua. Vainoaminen voi tapahtua sekä tosielämässä, että digitaalisesti esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä tai puhelimen välityksellä. Vainoaminen on rikos ja siitä voi seurata tekijälle joko sakkoja tai jopa vankeutta.

Vainoaminen on uhrille todella raskasta. Se voi aiheuttaa uhrissa jatkuvaa pelkoa, ahdistusta ja toivon menetystä. Uhri voi pelätä, ettei vainoaminen lopu koskaan. Vainoaminen aiheuttaa myös samankaltaisia seuraamuksia uhrissa, kuin henkinen väkivalta.

Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan sellaista väkivaltaa, jossa väkivallan tekijä sekä väkivallan kokija ovat keskenään läheisessä suhteessa. Väkivaltainen osapuoli voi olla esimerkiksi oma perheenjäsen, sukulainen, ystävä, kumppani tai entinen kumppani.

Lähisuhdeväkiivalta on lapsen ja nuoren yleisin kokema väkivallan muoto.

Lähisuhdeväkivalta saattaa aiheuttaa uhrissa pelon, ahdistuksen sekä häpeän tunteita. On tärkeää muistaa, ettei kenelläkään ole oikeutta kohdella toista ihmistä väkivaltaisesti.

MITÄ VOIN TEHDÄ?

JOS OLEN KOKENUT SEKSUAALISTA VÄKIVALTA:

- Älä peseydy tai vaihda vaatteita
- Ota yhteys heti lääkäriin!
- Soita 112 ja kerro tarkasti tilanne
- Jos olet yli 16-vuotias, ota yhteys Seri-tukikeskukseen. Alle 16-vuotiaita hoitaa terveystasemat tai lastensairaala
- On hyvä käydä lääkärissä, vaikka kehossa ei olisi näkyvillä ulkoisia jälkiä
- Väkivalta on hyvä ottaa puheeksi jonkun sinulle turvallisen aikuisen kanssa
- Vaikka et olisi hakenut apua heti väkivaltakokemuksesi jälkeen, voit aina soittaa poliisille, oman alueen turvakotiin tai sosiaalityöntekijälle.

Tapahtuneessa ei ole mitään hävettävää, on tärkeitä saada sinulle mahdollisimman nopeasti apua

JOS OLEN KOKENUT FYYSISTÄ VÄKIVALTA:

- Ota yhteys poliisiin ja kerro tarkasti tilanne
- Tee rikosilmoitus joko netissä tai yhdessä poliisin kanssa poliisiasemalla
- Aina voi soittaa sosiaali- ja kriisipäivystykseen, josta sinulle ohjeistetaan oikeat toimintaohjeet sinun tilanteesi nähden
- Väkivalta on hyvä ottaa puheeksi jonkun sinulle turvallisen aikuisen kanssa
- Vaikka et olisi hakenut apua heti väkivaltakokemuksesi jälkeen, voit aina soittaa poliisille, oman alueen turvakotiin tai sosiaalityöntekijälle.

MITÄ VOIN TEHDÄ?

JOS OLEN KOKENUT HENKISTÄ VÄKIVALTA:

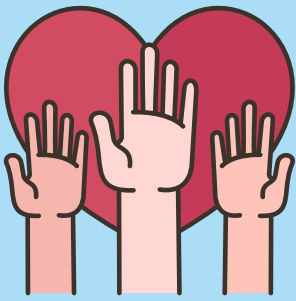
- Ota yhteys poliisin ja kerro tilanne tarkasti
- Rikosilmoituksen voi tehdä netissä tai käydä tekemässä sen yhdessä poliisin kanssa poliisiasemalla
- Henkinen väkivalta on hyvä ottaa puheeksi jonkun sinulle turvallisen aikuisen kanssa
- Vaikka et olisi hakenut apua heti väkivaltakokemuksesi jälkeen, voit aina soittaa poliisille, oman alueen turvakotiin tai sosiaalityöntekijälle.

YLEISIÄ OHJEITA:

Väkivalta ei koskaan ole sinun syytäsi, siinä ei ole hävettävää ja väkivalta ei ole koskaan hyväksyttävää

Väkivallasta puhuminen voi tuntua vaikealle ja siksi on tärkeää etsiä itselle turvallinen aikuinen kenelle kertoa tapahtuneesta.

- Turvallinen aikuinen voi olla esimerkiksi: vanhempi, perhetuttu, sukulainen, opettaja, kuraattori, nuorisotilan ohjaaja, poliisi, terveydenhoitaja, lääkäri, harrastuksen ohjaaja tai jokin muu semmoinen henkilö, keneltä koet saavasi apua tilanteeseen.

MISTÄ SAAN APUA?

- Keskustelu apu ja turvallinen yösija

APUU-CHAT

- on auki joka päivä klo 9-22
- 7-15-vuotiaille
- Löytyy osoitteesta: www.apuu.fi

SEKASIN CHAT

- 12-29 -vuotiaille
- Pääsee puhumaan mieltä askarruttavista asioista
- Löytyy osoitteesta: www.sekasin247.fi

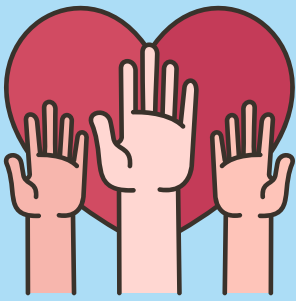
NOLLALINJA

- Nollalinja on ilmainen auttava puhelin, joka on auki 24/7, vuoden jokaisena päivänä
- Puhelinnumero: 080 005 005
- saat keskustella tilanteestasi, kokemuksistasi ja peloistasi puhelinpäivystäjän kanssa
- Puhelussa ei tarvitse kertoa nimeäsi, eikä päivystäjä näe numeroasi
- Nollalinja on tarkoitettu lähisuhdeväkivaltaa ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa kokeville ja kohtaaville

NUORTEN TURVATALOT

- Auki 24h, aina työntekijä tukena paikalla
- Tarjoaa turvallisen paikan nukkua, sekä keskustelu apua
- Löydä lähin turvatalo ja ohjeet osoitteesta: www.suomenpunainenristi.fi/nuortenturvatalo

MISTÄ SAAN APUA?

- Terveystieteellinen apu

TERVEYSASEMAT

- Katso lähin terveysasemasi
- Älä jää yksin ajatustesi kanssa!
- Terveysasemalle tai sairaalaan voi soittaa, sekä mennä päivystykseen

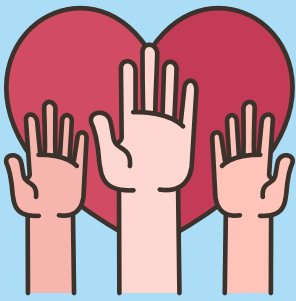
SERI-TUKIKESKUS

- Seri-tukikeskus on seksuaaliväkivaltaa kohdanneiden tukiyksikkö kaikille yli 16-vuotiaille sukupuolesta riippumatta
- Mitä nopeammin seksuaaliväkivallan uhri pääsee akuuttivaiheessa hoitoon, sitä nopeammin toipuminen alkaa
- Etsi lähin Seri-tukikeskuksesi asuinseudunkisi mukaan

SAIRAALAN PÄIVYSTYS

- Ennen sairaalaan menoa voit soittaa päivystysapu numeroon, josta sinulle kerrotaan miten toimia
- Etsi netistä lähin sairaalan päivystyksesi ja päivystysavun numero
- Yleensä yhteispäivystyksessä palvellaan yli 16-vuotiaita, kun taas lastenpäivystyksessä autetaan alle 16-vuotiaita

MISTÄ SAAN APUA?

- Virka apu, sekä sosiaalinen apu

112 – HÄTÄKESKUS

- Soita hätäkeskukseen aina, jos tilanne on akuutti
- Kuvaile tilanne hätäkeskukselle puhelussa
- Sinulla on oikeus aina saada apua

SOSIAALI- JA KRIISIPÄIVYSTYS

- Puhelinnumero: löydät oman alueesi numeron hyvinvointialueesi nettisivuilta
- Sosiaalipäivystystä järjestetään 24h kiireellisen ja välttämättömän avun turvaamiseksi
- Soittamalla saat apua esimerkiksi väkivaltaan

RIKU

- Riku = Rikosuhripäivystys
- Puhelinnumero: 116 006
- Puhelin on avoinna arkisin aamusta iltaan. Tarkista soittoaajat rikun sivuilta
- Puhelun avulla voit pääset keskustelemaan kokemastasi väkivallasta ja sen merkityksestä
- Puhelut ovat maksuttomia ja voit kertoa tilanteestasi nimettömänä

LÄHTEET:

- www.sos-lapsikyala.fi
- www.thl.fi
- www.punainenristi.fi
- www.nollalinja.fi
- www.riku.fi
- www.poliisi.fi
- www.sekasin247.fi
- www.ykliitto.fi
- www.lapsenoikeudet.fi